

Колесник М. В.

*кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності підприємств,
Національний авіаційний університет*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-438-5-61>

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У КОНТЕКСТІ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ РИНКОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Сучасна ринкова інфраструктура в розвинутих ринкових економіках є ключовою детермінантою, яка забезпечує умови ефективного розвитку всієї економічної системи. Вплив розвитку ринкової інфраструктури проявляється в значній кількості аспектів економіки, як-то, наприклад, зниження транзакційних витрат та підвищення швидкості комерційних операцій; якість послуг та їх інформаційне забезпечення; інноваційний розвиток у векторі відкритих інноваційних стратегій; потенціал міжнародної конкурентоспроможності та прямого доступу до клієнтів нових ринків тощо. Тому від ступеня її розвитку залежать інвестиційна привабливість певних регіонів та ринкових суб'єктів, усієї економічної системи держави та світу, що проявляється в підвищенні темпів розвитку суспільного виробництва і забезпечення нормального режиму безперебійного функціонування ринку взагалі.

Інфраструктура є складною мережевою системою. Поведінку інфраструктури неможливо зрозуміти, просто дивлячись на структуру та динамічну поведінку як фізичної, так і соціальної мережі. Обидва взаємопов'язані та багато в чому переплітаються. Соціальна та економічна цінність інфраструктури визначається послугами, які вона надає кінцевим користувачам. Якість і надійність цієї послуги, у свою чергу, визначаються продуктивністю інтегрованої системи, тобто інтегрованої фізичної та соціальної мережі. Обидві мережі є складними самі по собі, їхня взаємодія на рівні інтегрованої соціально-технічної системи представляє іншу область складності [1].

Узагальнено можна в класифікації ринкової інфраструктури вбачати відокремлення за функціональною ознакою на інформаційно-аналітичну, фінансово-кредитну і організаційно-технічну інфраструктуру. Проте питання впливу кожної із них на виробничі підприємства є недостатньо вивченими та розкритими в наукових доробках [2].

Отже, від рівня розвитку інноваційної інфраструктури залежать інвестиційна привабливість економіки держави чи окремих регіонів;

окремих галузей та / або суб'єктів ринку, підвищення динаміки процесів суспільного виробництва, а відтак – перспективи для його розвитку.

Тематична література пропонує різні підходи до типологізації та класифікації проявів ринкової інфраструктури і спрямована на систематизацію її різних ознак. Досі перманентним підходом залишається її розуміння як сукупність інституцій. Ознаки, наприклад, можуть бути наступними [3]: 1) інфраструктура є сектором економіки загального призначення для всіх суб'єктів ринкових відносин; 2) об'єкти ринкової інфраструктури вимагають значних початкових інвестицій і є досить капіталомісткими, причому термін окупності таких фінансових вкладень значно відтермінований; 3) об'єкти ринкової інфраструктури характеризуються одночасним «колективним» користуванням; 4) ринкова інфраструктура суттєво впливає на ефективність процесу виробництва матеріальних благ, хоча не є його безпосереднім учасником; 5) сукупність об'єктів ринкової інфраструктури є мінливою, тобто зі зміною чергових етапів економічного розвитку суспільства їх перелік також змінюється.

Сучасний процес розвитку ринкової інфраструктури характеризується діджиталізацією та конвергенції її функцій в призмі діяльності різних суб'єктів ринкової економіки.

Сучасне розуміння терміну «діджиталізація» (як цифрова трансформація) доцільно трактувати як незворотній процес практичної імплементації цифрових технологій та рішень в умовах стрімкого розвитку ери цифрової економіки з метою якісного вдосконалення життєдіяльності індивідуума, бізнесових структур, соціуму і держави в цілому [4].

Впровадження цифрових інновацій позитивно впливає на всі сфери діяльності, а особливо на найбільш провідні галузі в економіці, адже нові рішення допомагають суттєво зменшувати собівартість залучення і обслуговування клієнтів, оцінювати і попереджати існуючі й нові ризики, знаходити нові джерела доходу тощо. В наш час цифровізація інноваційної діяльності знижує інформаційні та організаційні витрати економічних суб'єктів за допомогою багаторазового збільшення інформаційного простору, а також створення інформаційних продуктів, доступних широкому колу споживачів. Це спрощує та прискорює пошук та обробку інформації, її аналіз та обмін нею, в наслідок чого скорочується тривалість інноваційного лагу та активізується взаємодія суб'єктів інноваційного процесу [5].

Конвергенція означає розмивання кордонів між колишніми окремими галузями і є багаторівневим явищем, яке розвивається складними шляхами. Зазвичай розрізняють технічну, ринкову, організаційну конвергенцію та аналізують основні сили, що їх формують. Конвергенція може підвищувати або знижувати ефективність конкуренції.

Конвергенція оцінюється з точки зору її впливу на ефективність конкуренції на інфраструктурних ринках [6].

Отже, інтенсифікація процесів конвергенції породжує появу нових інноваційних властивостей існуючих видів інфраструктур або появу нових.

Цікавими є пропозиції Олійника М.О., які релевантні цифровізації вітчизняної ринкової інфраструктури, і полягають в наступному:

- забезпеченням системної конвергенції національних цифрових ринків України та держав-членів Євросоюзу;
- забезпечення адаптації вітчизняного законодавства до чинних норм і вимог законодавства Євросоюзу у сфері регулювання регіонального цифрового ринку;
- розбудова загальнонаціональної системи обрахунку і системної діджиталізації економічних процесів за активної участі Уряду, бізнес-спільноти та представників вітчизняного громадянського суспільства;
- інтеграція у європейський цифровий простір шляхом забезпечення максимального покриття території нашої держави мобільним зв'язком не нижче рівня 4G та підключення усіх вітчизняних підприємств і громадян до широкопasmового Інтернету [7].

Вищенаведене дозволяє підсумувати, що розвиток інноваційних процесів у контексті діджиталізації ринкової інфраструктури має проявлятися, принаймні, в оптимізації бізнес-процесів (наприклад, автоматизація рутинних операцій, підвищення швидкості прийняття рішень, створення омніканальних платформ тощо), виникнення нових бізнес-моделей (наприклад, формування «платформної» економіки та цифрових екосистем, активна інтеграція в бізнес-процеси штучного інтелекту), зміни в електронному конкурентному середовищі на ринку Інтернету речей як результат появи нових стратегій або конкурентів (наприклад, з субститутами товарами чи технологій) тощо. Такий контент зазначеного розвитку може призвести конвергенцію національних економік за комплексом аспектів, як-то, наприклад, в цифровій, інституційній, виробничо-технологічній, соціально-економічній та інших сферах.

Література:

1. Margot P.C. Weijnen, Ivo Bouwmans. Innovation in networked infrastructures: Coping with complexity. *International Journal of Critical Infrastructures*. 2006. № 2(2/3). С. 121–132. DOI: <https://doi.org/10.1504/IJCIS.2006.009432>
2. Старостенко Г.Г., Сухина Я.С. Інфраструктура ринкової системи та її значення в розвитку економіки. 2017. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/01/208.pdf>
3. Гриценко А. Ринкова інфраструктура: суть, функції, будова. *Економіка України*. 1998. № 4. С. 35–44

4. Мусієць Т.В.,Рябець О.М. Глобальний контекст процесу діджиталізації: Сутність, пріоритетні вектори та загрози. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск №52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-85>

5. Тимошенко Н.Ю., Шабанова М.А. Розвиток інноваційної діяльності в умовах цифровізації. *Економіка та суспільство*. 2021. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-30>

6. Bauer J.M., Weijnen M.P.C., Turk A.L., Herder P.M. Delineating the scope of Convergence in infrastructures. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-4615-0495-5_10

7. Олійник М.О. Реалізація системної діджиталізації вітчизняної економіки у контексті її інтеграції у європейський цифровий простір. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. Випуск 8(08). DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.8-25>